

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü

**23. KAZI SONUÇLARI
TOPLANTISI
1. CİLT**

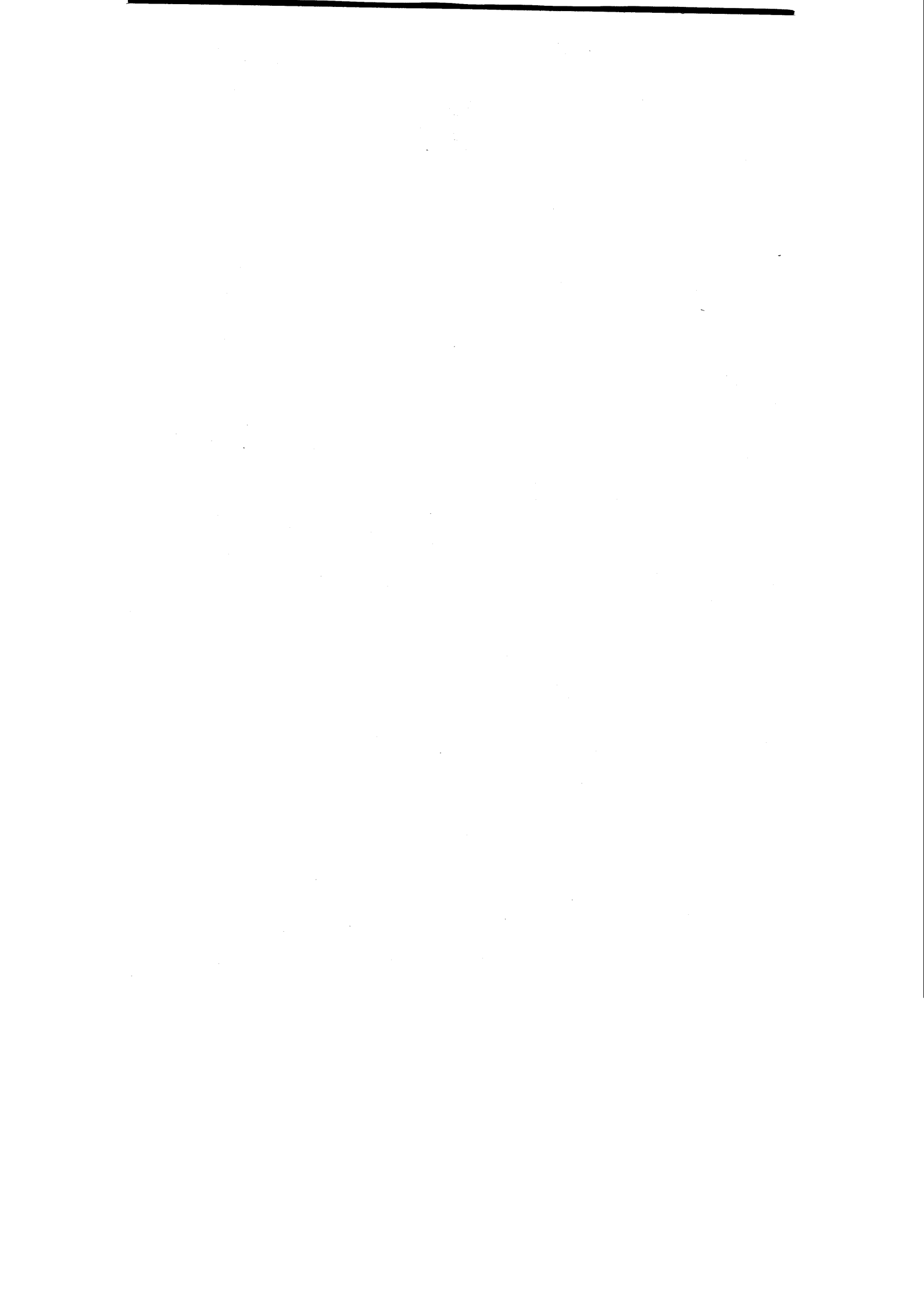
28 MAYIS - 01 HAZİRAN 2001
ANKARA

KEMALPAŞA-ULUCAK HÖYÜK KAZILARI, 1999-2000

Zafer DERİN, Eşref ABAY, Turan ÖZKAN

AYRIBASIM

ANKARA 2002

KEMALPAŞA-ULUCAK HÖYÜK KAZILARI, 1999-2000

Zafer DERİN*
Eşref ABAY
Turan ÖZKAN

Ulucak Höyük'teki 1999 - 2000 yılı kazı çalışmaları eylül ve ekim ayları içinde sürdürülmüştür. İzmir Arkeoloji Müzesi denetiminde, Prof.Dr. Altan Çilingiroğlu'nun bilimsel danışmanlığında, Ydr.Doç.Dr.Zafer Derin ve Yrd.Doç.Dr.Eşref Abay yönetiminde The Institute for Aegean Prehistory ve Socotab Şirketi'nin parasal desteği ile gerçekleştirilen kazı çalışmalarına Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Protohistorya ve Ön Asya Arkeolojisi Anabilim Dalı'ndan toplam 10 öğrenci katılmış, her iki kazı sezonu boyunca 20'şer işçi çalıştırılmıştır¹.

1999 kazı döneminde O11, N11 ve N12 plankarelerinde 2000 yılında ise N13, N12 ve P11 açmalarında kazı yapılmıştır (Plan: 1).

Erken Tunç Çağ Mimarîsi ve Buluntuları (III. Kat)

Erken Tunç Çağı, höyükte mimarîsi ortaya çıkarılan üçüncü kültür katını oluşturmaktadır². 1999 kazı döneminde O11, N13, P11 ve N 12 plankarelerindeki düzenli bir mimarî vermeyen taş temel kalıntıları kaldırılmıştır (IIIa ve b). N11 plankaresinde yüzey toprağının alınmasından sonra, açmanın batısındaki a ve b karelerinde 5.00 m. uzunluğunda taş temel kalınlığı 0.60 m. olan dörtgen planlı bir yapı kalıntısı ortaya çıkarılmıştır. Üst üste iki sıra taş temelli yapının girişi ya da tabanı günümüze ulaşamamıştır.

* Yrd.Doç. Dr. Zafer DERİN, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Protohistorya ve Ön Asya Arkeolojisi Anabilim Dalı, Bornova İzmir/TÜRKİYE. e-mail : zafer@edebiyat.ege.edu.tr

Yrd.Doç. Dr.Eşref ABAY, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Protohistorya ve Ön Asya Arkeolojisi Anabilim Dalı, Bornova İzmir/TÜRKİYE. e-mail : abay@edebiyat.ege.edu.tr

Dr. Turan ÖZKAN, Arkeoloji Müzesi Müdürü, İzmir/TÜRKİYE.

1 Ulucak Höyük kazı çalışmaları ile ilgili olarak yapılan yayınlar; Z.Derin-E.Öner, "Ulucak Höyük Kazıları ve Paleo-Coğrafi Araştırmaları", *XVIII. Kazı Sonuçları Toplantısı I.*, 27-31 Mayıs 1996, Ankara, Ankara, 1997, 411-439. Z.Derin, T.Özkan - " Ulucak Höyük Mezarlığı", *Kemalpaşa Kültür ve Çevre Sempozyumu*, Kemalpaşa 3-5/Haziran-1999. İzmir 1999, 113-130. E.Abay-H.Sağlamtimur-T.Özkan, "Ulucak Höyük Kazıları 1998", *XXI. Kazı Sonuçları Toplantısı. I.*, 24-28 Mayıs 1999, Ankara, Ankara, 2000, 359-370.

2 Ulucak Höyük'te 1995 yılından beri sürdürülen kazı çalışmaları sonucunda dört kültür katı ve bu kültürlere ait 10 mimarî kat tespit edilmiştir:

I. Geç Roma-Erken Bizans.

- a. Geç Roma-Erken Bizans
- b. "
- c. "

II.Orta ve Geç Tunç Çağı

III. Erken Tunç Çağı

- a. Erken Tunç Çağı II
- b. 1. "
- b. 2. "

c. Erken Tunç Çağı I

IV. Geç Neolitik

- a. Geç Neolitik
- b. 1. Geç Neolitik
- b. 2. Geç Neolitik

N13 plankaresinde Erken Tunç Çağına ait taş temel iyi korunmuş durumdadır. 3.30 cm. genişliğinde, 80 cm. kalınlığında kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu bir adet duvar ve bu duvarın batı kesiminde kerpiç, yuvarlak, çapı yaklaşık olarak 1.30 cm. olan tabanı sivalı bir adet silo yer alır.

P11 gridindeki Tunç Çağı kalıntılarında, büyüklükleri 10-20 cm. olan doğal taşların kullanıldığı binalar, arazinin eğimine göre kuzeye doğru eğimli bir şekilde yapılandırılmış. Tunç Çağı mimarilerinde erken tabakalardan gelen ezgi taşları, havan ellerinin kimi zaman duvar yapı malzemesi olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

O12 karesinde III.c katının en alt seviyelerinde yan yana iki ya da üç sıra taşlarla, üst üste tek sıra taşla inşa edilmiş bazı temel kalıntıları açığa çıkarılmıştır. 50-60 cm. kalınlığındaki dar duvarların tek sıra taşlardan oluşan temelinin hemen üzerinde olması gereken kerpiç kısma ait herhangi bir kalıntı günümüze ulaşmamıştır. Yanmış durumdaki Geç Neolitik Çağ tabakalarının hemen üzerindeki bu mimarî tabakanın Erken Tunç Çağı'nın erken evresine ait olduğu düşünülmektedir.

Bu yapıların olduğu katta kaba yapım gösteren, siyah ve kahverengi tonlarında kum, taşçık katkılı ETÇ keramikleri daha yaygındır. Keramikler astarlanarak perdahlanmışlardır. Ancak keramikler içinde çok miktarda astar bezemeli Kalkolitik Çağ karakterli keramiklerin olması bu tabakaların Kalkolitik Çağın geçiş dönemine ya da Erken Tunç Çağı'nın ilk evresine ait olabileceği düşüncesini kuvvetlendirmektedir. Taş baltalar, sapan taşları, obsidiyen ve çakmaktaşı aletler bu döneme ait diğer buluntuları oluşturur.

Geç Neolitik Mimarîsi ve Buluntuları (IV.kat)

Erken Tunç Çağı kalıntılarının kaldırılmasından sonra P11, O11, N11, N12, O13 ve N12 plankarelerinde Geç Neolitik Çağı katı açığa çıkarılmıştır (Plan: 1, 2). Bu açmalarda dikkati çeken ortak özellik; taş temelli Erken Tunç Çağı tabakasının kaldırılmasından sonra alt seviyedeki toprak rengi ile birlikte mimarînin ve keramiklerin değişmesidir.

Yapılan kazı çalışmaları sonunda altı açmada kısmen 14 adet mekân açığa çıkarılmıştır. Bir kısmı açma duvarları altında kaldığı için planları kesin olarak saptanamamıştır.

Yapılar kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda doğuya doğru üç sıra halinde ve çoğunlukla ortak duvarlar kullanılarak inşa edilmiştir (Plan: 2). Doğudaki 3. sıradaki yapılarla 2. sıradaki yapılar birbirlerinden dar bir sokak ile ayrılırlar. Binalardan batıdakiler doğudakilere göre daha yüksekte yer alırlar. Bu nedenle, höyüğün doğusundaki yapıların eğime bağlı olarak güneş ışığını daha çok alacak şekilde kademeli olarak inşa edildikleri anlaşılmaktadır.

Mekânların duvarlarının yapımında iki tür tekniğin kullanıldığı görülmüştür. Duvarların büyük bir kısmı kerpiçten inşa edilirken, bir kısmı da ahşap ve ağaç dallarına çamur sıvanarak yapılmıştır.

N11 plankaresinde Geç Neolitik Çağa ait iki mekân; 3 ve 4 yer alır. Bunlardan 3 No.lu yapının kuzeyinde 0.50 m.lik bir kapı açıklığı bulunur (Plan: 2). Mekân Geç Neolitik Dönemin IVa evresinde tadilat geçirmiş, batısına bir platform yapılmıştır. Yapının IVb1 evresinde, güney duvarına bitişik durumda 1.50x1.00 m. boyutlarında bir fırın yapılmıştır. Yapının batı duvarına bitişik durumdaki platform 2.00x1.80 m. boyutlarındadır. Üzerinde *in situ* kaplar olan bir platform IIIa evresinde yapılmış olmalıdır. Mekân içinde pişmiş topraktan, üzerinde oyularak yapılmış çavuş işaretleri ile süslenmiş, kare şekilli bir kandil bulunmuştur.

N11 plankaresinde, 3 No.lu mekânın kuzeyinde, yüzeye yakın olması nedeni ile tahrip olmuş durumda 4 No.lu mekân daha vardır. Bu mekân günlük işlerin yapıldığı yapılardan birini oluşturur. Mekân içinde 0.70x1.20 m. boyutlarında üzerinde pişmiş topraktan yuvarlak bir disk bulunan bir platform ortaya çıkarılmıştır. Bunun hemen yanında içinde yassı bir taş bulunan tahıl öğütme yeri bulunmaktadır. Bazalt bir taş, yan ta-

rafları çamurla sıvanarak tekne biçimli bölüme oturtulmuştur. Bunun hemen köşesinde ve üzerinde ezgi taşları bulunmuştur.

Geç Neolitik Döneme ait düzgün plan veren mekânlardan ikisi (5 ve 6) N12 plankaresinde açığa çıkarılmıştır (Plan: 2). N12a plankaresindeki 5 No.lu mekânın 0.30 m. doğu duvarı üzerinde, 0.90 m. genişliğinde bir giriş yapısı tespit edilmiştir (Resim: 2). Mekânın kapısı tabanı sıkıştırılmış toprakla yapılmış bir bahçeye ya da sundurmaya açılır (9). 4.50x1.80 m. boyutlarında bir bölümü açığa çıkartılan bahçenin doğusunda dallar ve çamurla yapılmış çit duvarı vardır. Bahçeden 0.50 m. genişliğindeki bir kapı ile sokağa çıkılmaktadır. Bahçe içinde bulunan ocak yerleri, deri işlemeye özgü kemik deliciler ve öğütme taşları bahçenin günlük işlerde kullanıldığını göstermiştir.

5 No.lu yapının güneyinde içten içe 3.20x2.30 m. boyutlarında, bir kısmı ortaya çıkartılan 6 No.lu mekân yer alır. Söz konusu mekânın 0.35 m. kalınlığındaki doğu duvarı, kuzey duvarı ve batı duvarının bir kısmı belirlenmiştir. Özellikle kuzey duvarında bulunan sıva çok iyi korunmuştur. Bu mekânın, 218.55 seviyesinde güneye doğru hafif yükselen ve oldukça iyi sıvanmış tabanı belirlenmiştir. Mekânın batısında 219.18 seviyesinde üst kısmı düşmüş olan bir fırın bulunur.

6 No.lu mekânın içinde biri güneyde diğeri ise mekânın batısında iki platform yer almaktadır (Resim: 2). Batıda ortaya çıkarılmış olan platformun üzerinde kaplar ve bazıları *in situ* durumda olan çok sayıda çakmaktaşı âlet ele geçirilmiştir. Platformun hemen önünde dokuma ağırlıklarının bulunması dikkati çekmiştir. Güneyde yer alan platformun önünde taban üzerinde *in situ* vaziyette bir adet dibek taşı ve onun hemen yanında havaneli belirlenmiştir. Doğusunda ise olasılıkla aynı işlem için kullanılmış bazalt ezgi taşı bulunmuştur. Bunun dışında taban üzerinde 2 kap ve ezgi taşları belirlenmiştir. İşlevini kesin olarak saptayamadığımız kil topaklar bu mekânın içinden ele geçirilen buluntular arasındadır. Mekânın güneyde bir fırın kalıntısı yer alır. Bu fırının içinden ve etrafından çok miktarda cüruף çıkarılmıştır. Sonuç olarak, bu mekân dokuma, keramik ve çakmak taşı âletlerin üretimi için kullanılmış olabilir.

6 ve 8 No.lu mekânların arasında 7 No.lu yapı bulunmaktadır. Burası olasılıkla üstü açık pişirme mekânı olarak kullanılmış olabilir. Önünde küllük olan onarım geçirilmiş bir fırın, büyük oranda sağlam durumda günümüze ulaşmıştır. Düz tavanlı fırının yanında, olasılıkla üzerinde hamurun hazırlanarak sıcak fırının yanında, mayalanmaya bırakıldığı ve aynı zamanda ateş korularının bulunduğu küllük veya hamur teknesi arka kısımda yaklaşık 1 m. yüksekliğe sahiptir. Ağız kısmı oval olan fırının tabanı, küçük taşların düzgün bir şekilde yerleştirilip bunların üzerinin sıvanması ile yapılmıştır.

O11 plankaresinde ortaya çıkarılan (Plan: 2) kuzeydoğu-güneybatı yönünde uzanan 8 No.lu yapı diğerler yapılarla göre farklı özelliklere sahiptir. 219.37 m.de çamurdan yapılmış bir tabana sahip olan bu mekânın tümü tespit edilememiştir. Kerpiç blokları ile taş temel inşa edilmiş ve 1.00 m. yüksekliğe kadar korunmuş olan duvarlar doğuya doğru eğimlidir. Sokağa paralel uzanan ve tavanı ahşap direk ile desteklenen mekân içte iki kademelidir.

Mekânın dışı sıvasız, içi sıvalı olarak yapılmıştır. Duvar kalınlığı 0.65-0.70 metredir (Resim: 1). Duvarlar dıştan 0.53 m., içten 0.87 m. yüksekliğindedir. Mekânın ortaya çıkartılan kısmı 6.00x3.50 m. boyutlarına ulaşmıştır. Mekân kuzey-güney doğrultusunda pise tekniği ile yapılmış bir ara duvarı ile iki kısma ayrılmıştır. Mekânın batı kısmında en az iki evreli taban tespit edilmiştir. Burada taban seviyesi 219.31 m., doğu bölümünde 218.93 m.dir.

8 No.lu mekânın içinde iki küçük ocak, 7 adet tüme yakın kap, karbonlaşmış tahıl taneleri, ahşap kalıntıları ele geçirilmiştir. Yapının güneyinde sıvalı bir tekne ve bir ocak yer almaktadır. Ocak ve ocak çevresinde ele geçirilen duvar sıvaları üzerinde nokta ve dalgalı hatlardan oluşan, kahverengi boyalı duvar resimleri tespit edilmiştir.

Yoğun bir yangın geçiren mekânın içinde *in situ* durumda küp ve çömlükler, batı duvarına bitişik durumda da insan şekilli, üzeri boyalı tüm kap ele geçirilmiştir (Re-

sim 2: 14). Mekânın diğer yapılara göre daha özenli yapılmış olması, konumu ve içinde ele geçirilen buluntular nedeni ile olasılıkla burasının diğer mekânlara göre daha özel amaçla kullanılmış bir yapı olabileceğini göstermiştir. Mekânın içinde günlük işlerin yapıldığını belgeleyen taş aletlere rastlanmamış oluşu da bu durumu kanıtlamaktadır. Mekânın batısında; içinde dokuma tezgahı ağırlıklarının bulunduğu dokuma atölyesi (2) ve keramiklerin yer aldığı (1) işlikler ortaya çıkarılmıştır.

O12 plankaresinde de ortaya çıkarılan mekânların tamamı domestik amaçlı kullanılmış olmalıdır. 10 No.lu yapıda bulunan bir adet dibek taşı, küllüğü ve hamur koyma yeri bulunan bir adet fırın, durumu kanıtlamaktadır. Mekânın tabanında yoğun yangın izi tespit edilmiştir. Bu plankaredeki mekânların tamamının günlük işlere yönelik olarak kullanıldığı sanılmakla birlikte, içlerindeki süs ve kült eşyaları, domestik mekânlarda bile, dinsel ve estetik öğelerin yer aldığını göstermektedir.

N13 plankaresinde birbirine bitişik iki oda 12 ve 13, kalınlığı 1.20 cm. olan kalın ve ortak bir duvar ile birbirinden ayrılmaktadır. Bu iki mekânın batısında kuzeybatı-güneydoğu doğrultulu bir avlu (11) bulunmaktadır. Höyükte rastlanan en yüksek duvarlı mekânlar bu plankarede saptanmıştır. Yüksekliği 2 m.yi bulan bu kerpiç duvarların diğer açmalardaki Geç Neolitik yapılarda olduğu gibi çoğunlukla iç kısımları sıvalıdır. Yapının tabanı üzerinde tezgâh ağırlığı, işlevi tam olarak tespit edilemeyen pişmiş toprak üzeri oluklu âlet, keramik ve farklı işlevlere sahip âletlerin yapımında kullanılan kil toprakları bulunmuştur. Duvar kalınlıkları genelde 50 cm. olarak tespit edilmiştir. Mekânların tamamı açılmadığından ölçülerini tam olarak bilememekteyiz. Mekânların kuzeyindeki avluda 116x56 cm. boyutlarında bir silo, içindeki kabıyla ortaya çıkarılmıştır. Silonun kuzeyinde bulunan ocak son derece tahrip olmuş, ancak batıdaki sokağa doğru açılan hava deliğinin bir kısmı günümüze ulaşabilmiştir.

P11 plankaresinde de Neolitik Döneme ait yapıların duvarları (14) genel olarak korunamamıştır. Günümüze ulaşan tabanları ve onların üzerinden gelen ezgi taşları havaneleri ve kil topraklarıdır. Duvarları *pisé* tekniği ile yapılan 14 No.lu mekânın duvarlarında sıra halinde ahşap yer alır. Mekânın doğusunda dönemin ender kap örneklerinden biri olarak büyük boyutlu bir küp (Çizim 2: 13) ortaya çıkarılmıştır.

Tüm açmalarda mekânların tabanlarındaki yoğun yangın izlerinin Geç Neolitik Dönemin büyük bir yangınla son bulduğunu göstermektedir.

Mimarî teknik olarak duvar yapımında iki tür materyal kullanıldığı dikkati çekmektedir. Bunlardan biri taş temel olmaksızın kerpiç beden, diğeri ise taş temelli *pisé* tekniğidir. Yapılar çoğunlukla taş temellidir. Taş temel üzerindeki kerpiçlerin tamamı 30x35 cm. boyutlarında olup çoğunlukla yangın sırasında pişmiştir. *Pisé* tekniği genel olarak bahçe ve ara bölme duvarlarında uygulanmıştır.

Hemen hemen her mekânda ele geçirilen; keramik, kemik ve kemik âlet, çakmaktaşı dilgi ve yongalar, mekân içerisinde günlük işlerin gerçekleştirildiği ezgi taşları, havaneleri, perdah taşları, savaş ve avcılıkta kullanılmış olan taş baltalar, sapan taşları, dokumacılıkla ilişkili pişmiş toprak ağırşaklar Geç Neolitik Dönemin özellikleri ile bütünleşmiştir.

Mekânların ve işliklerin içinde ele geçirilen keramikler genel olarak; kahve, kızıl kahve ve krem renkli hamurlu, açık kahve kızıl kahve ve kahverengi astarlıdır (Çizim 1: 1-7). İnce cidarlı, iyi pişirilmiş olan keramiklerin hamurlarında ince kum, taşçık ve bitkisel katkı görülmektedir. Profil olarak ise, dışa dönük a.k. "S" profilli kâseler, basit a.k. şişkin karınlı kase ve çömlekler, ayrıca oval gövdeli ve dipli kaplar, boya bezemesi olmayan antropomorfik bir kap, höyükte Geç Neolitik Dönem yaşamına ilişkin en önemli kanıtları oluşturur. Kaplar üzerinde dikine ip delikli ve ilmek kulplar bulunur.

İzmir yöresi ve çevresinde olduğu gibi, Ulucak Neolitik tabakalarında en yoksul olduğu gözlenen buluntu türü, bezemeli çanak çömlektir. Çok az keramik üzerinde boya (Çizim 1: 8,11) ve tırnak ya da çentik (Çizim 1: 9,10,12) olmak üzere iki tür bezeme tarzı uygulanmıştır. Genel olarak iyi derecede pişirilmiş olan keramiklere krem astar

üzerine kahve ve kızılkahve boya bezeme yapılmıştır (Çizim 1: 8,11). İzmir yöresinde çok bilinmeyen bu tür keramiklerin Morali'da az sayıda parça ile temsil edilirken³, daha kuzeyde Akmakça, Fındıkkayabaşı ve Hacıhamza Höyüğü buluntuları arasında, krem astar üzerine kırmızı boyalı kapların varlığı bilinmektedir⁴. Demirci Höyük'te beyaz-bej astar üzerine kızıl-kahverengi boyalı parçalar "Mal D" olarak gruplanmış ve Hacılar'ın Geç Neolitik-Erken Kalkolitik Döneme giren V-II. evreleri ile çağdaş olması gerektiği önerilmiştir⁵. Ulucak Höyük'te bu tür bezemeye sahip 3-4 parça dışında O11 plankaresinde ele geçirilen antropomorfik kap ünik bir eserdir (Çizim 2: 14). Kap üzerine krem astar üzerine kızıl-kahverengi boya bezemeler yapılmıştır. Ancak boyama, Hacılar I katı boyalılarına göre daha sade ve basittir. Kapın tüm yüzeyi boyanmamıştır. Boya bezemeli keramiklerin bir başka grubunda, koyu yüzlü açkılı kapların üzerine beyaz boya bezeme yapılmıştır. Az sayıdaki bu tür keramiklerde basit boyama tarzında, geometrik bezemeler kullanılmıştır.

Bezemeli keramiklerin ikinci grubunu, insize bezemeli ve 'dışı kabalaştırılmış tırnak ya da çentik bezemeli' keramikler (Çizim 1: 9, 10, 12) oluşturur. İnsize bezemeler genellikle koyu yüzlü ya da gri astarlı kaplar üzerine nokta ve çizgiler şeklinde yapılmıştır. Bazı örneklerde insize hatların içi beyaz kireç ile doldurulmuştur. Önceki yıllarda Kalkolitik buluntular arasında da ele geçirilen dışı kabalaştırılmış keramikler, bu yıl Geç Neolitik yapıların tabanları üzerinde bulunmuştur. Ele geçirilen örnekler içinde iri tırnak baskılı yapılar çoğunluktadır.

Geç Neolitik keramikler içinde dışı dönük ağız kenarlı "S" profilli kâseler, basit a.k. şişkin karınlı kâse ve çömlekler, basit ağız kenarlı kâse ve çanaklar, basit ve dışı dönük ağız kenarlı yüksek boyunlu çömlekler, basit a.k. oval gövdeli dikine ip delikli ve ilmi kulplu oval gövdeli ve dipli çömlekler çoğunluktadır (Çizim 1: 1-4). Özellikle oval şekilli kaplar Ulucak Höyük Geç Neolitik Döneminin en tipik keramikleri olarak dikkati çeker. Keramikler içinde bu yıl ilk kez ele geçirilen bir küp (Çizim 2: 13) Neolitik Dönemin en büyük boyutlu kabıdır. Büyük boyutlu bu kap Ulucak'taki keramik üretim tekniğinin ulaştığı düzeyi göstermesi açısından önemli bir örnektir.

Ulucak Geç Neolitik Çağ buluntuları üzerindeki ilk incelemelerimizden; höyükte yaşayan insanların Balkanlar, Kıyı Ege ve İç Batı Anadolu yerleşimleri ile ilişkileri olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, höyükteki kültürler, paralelliğin Balkanlar, Ege Adaları ve Yunan anakarasından çok, Batı Anadolu kültürleri ile olduğu yönündedir. Somut arkeolojik buluntular bizi paralelleri için Burdur yöresine götürür. Hacılar VI, Kuruçay 11-7, Höyücek Kutsal Alanlar Dönemi ve Bademağacı 1-2. tabakalarında bulunan bazı kapların hamurlarındaki bazı farklılıklar dışında, form bakımından benzer oldukları gözden kaçmamaktadır. Buna karşın, keramik hamurları keramik yapımında kullanılan kilin özelliğine göre değişebilmektedir⁶.

Ulucak Höyük Geç Neolitik tabakalarda ele geçirilen önemli bir buluntu topluluğunu ana tanrıça figürinleri oluşturur (Çizim 3: 15, 16). Pişmiş topraktan yapılmış figürinlerin boyları 2.2-6.6 cm. arasında değişir. Baş kısımları bulunmayan ve kolları ile göğüslerinin altından tutan figürinlerin ayakta durur şekilde, iri kalçalı ve arka kısımlarının ise düz olarak yapıldıkları anlaşılmaktadır. Hacılar'ın Geç Neolitik (VI) figürinlerinde olduğu gibi⁷ vücutlarının üst kısmı üçgen şekilli, kollar kısa ve küttür.

Küçük buluntu olarak çakmak taşı ve çok azı obsidiyenden yapılmış kesici ve deliciler ele geçirilmiştir. Mekânların içinde günlük işlerin gerçekleştirildiği havan, hava-

3 D.H.French, "Early Pottery Sites from Western Anatolia", *Bulletin of the Institute of Archaeology*, 5, Londra, 1965, 20, fig. 5: 4.

4 T.Efe, "İç Batı Anadolu'da İki Neolitik Yerleşme; Fındık Kayabaşı ve Akmakça", *In Memoriam I. Metin Akyurt Bahattin Devam Anı Kitabı*, (Edid.A.Erkanal vd.), İstanbul, 1995, 106-108.

5 J.Seeher, "Demircihöyük", Bant III,1, Mainz am Rhein, 1987, 80, fig.8-9.

6 Ulucak Höyük'e en yakın konumdaki Barbaros-Tepeüstü, Arap Tepe, Ege Gübre ve Nemrut Höyük gibi yerleşim merkezlerinden elde edilen Neolitik keramiklerin hamurları Ulucak'a göre daha kaba ve taşlıdır.

7 J.Mellaart, *Excavations at Hacilar I-II*, Edinburgh University Press, Edinburgh,1970, 18, 20, 108, 164, lev.475.

neli gibi taş âletler, perdah taşları ve taş baltalar (Çizim 4: 21-23) bulunmuştur. Bunların dışında dokumacılıkla ilişkili pişmiş toprak ağırlıklar (Çizim 3: 17), savaş ve avcılıkta kullanılmış olan sapan taşları ve deri işleme ile ilgili kemik aletler (Çizim 3: 18-20) Ulucak Geç Neolitik Çağ toplumunun günlük yaşamlarına ilişkin somut buluntular olarak görülebilir.

Buluntular

Çizim 1: Ulucak Höyük Geç Neolitik Çağ Keramikleri

1.Oval çömlek, O11d, 219.33 m., ağız genişliği 16.5 cm.-14 cm., dip 11 cm.-7 cm., ince kum, taşçık katkılı, kahverengi hamur ve astarlı, el yapımı, orta pişme, gövde üzerinde 4 yatay ilmik kulp var.

2.Oval çömlek, O11d, 219.33 m., ağız genişliği 14 cm., ince kum, bitki ve taşçık katkılı, kızıl-kahverengi hamur ve astarlı, el yapımı, kötü pişme, açkılı gövde üzerinde dikey ip delikli kulp var.

3.Kâse, N11c, 219.20 m., ağız çapı 8 cm., yük. 5.1 cm., ince kum saman ve k.taşçık katkılı, açık kahverengi hamur ve astarlı, el yapımı, iyi pişmiş.

4.Kâse, O11c, 219.65 m., ağız çapı 10 cm., ince kum katkılı, kahverengi hamur ve kızıl-kahverengi astarlı, el yapımı, iyi pişmiş, açkılı.

5.Kâse, N12b, 219.96-219.22 m., ağız çapı 15 cm., dip çapı 4 cm., ince kum taşçık katkılı, kızıl-kahverengi hamur ve açık kahverengi astarlı, el yapımı, iyi pişmiş.

6.Boyunlu çömlek, N12a, 219.22-218.82 m., ağız çapı.10.5 cm., dip çapı 9.0 cm., yükseklik 21.0 cm., ince kum taşçık katkılı, kızıl-kahverengi hamur ve açık kahverengi astarlı, ilmik kulplu, el yapımı, iyi pişmiş.

7.Oval çömlek, O12c, 219.96 m., ince kum, taşçık katkılı, açık kahverengi hamur ve kahverengi astarlı, el yapımı, iyi pişmiş.

8.Gövde parçası, P11c, 219.30-219.20 m. devetüyü hamurlu, açık devetüyü astarlı ve açık kahverengi boyalı, taşçık saman ve mika katkılı, el yapımı, iyi pişmiş.

9.Gövde parçası, N13a, 219.07-218.94 m., gri hamurlu, devetüyü astarlı, insize çizgi bezemeli, kum, saman ve mika katkılı, el yapımı, iyi pişmiş.

10.Çömlek, P11c, 219.37-219.33 m., gri hamurlu, devetüyü astarlı, içinde noktalar olan dış hatları insize çizilmiş üçgenlerin içi beyaz kireç ile doldurulmuş, kum, taşçık ve saman katkılı, el yapımı, iyi pişmiş.

11.Gövde parçası, O11b, 219.66 m. açık gri hamurlu, devetüyü astarlı, kahverengi boyalı, taşçık ve mika katkılı, el yapımı, iyi pişmiş.

12.Gövde parçası, O11b, 219.66-219.54 m., koyu gri hamurlu, devetüyü astarlı, kum, taşçık ve bitki katkılı, el yapımı, iyi pişmiş, dışı kabalaştırılmış.

Çizim 2: Ulucak Höyük Geç Neolitik Çağ Keramikleri

13.Küp, P11c, 218.74 m., ağız çapı 24 cm., dip çapı 18.5 cm., yükseklik 81 cm., kahverengi hamurlu ve astarlı, kum, taşçık katkılı, üzerinde onarım delikleri ve bir mecek var, el yapımı, orta pişmiş.

14.İnsan şekilli kap, O 11d, 219.44 m., yükseklik 21.0 cm., ağız çapı 9.0 cm., dip genişliği 12.5 cm., kum katkılı, açık kahverengi hamurlu, krem astarlı, koyu kahve boya bezemeli, el yapımı, iyi pişmiş.

Çizim 3: Ulucak Höyük Geç Neolitik Çağ Küçük Buluntuları

15.Figürin, pişmiş toprak, N 12b, 219.22 m., yükseklik 3.7 cm., kalınlık 1.4 cm.

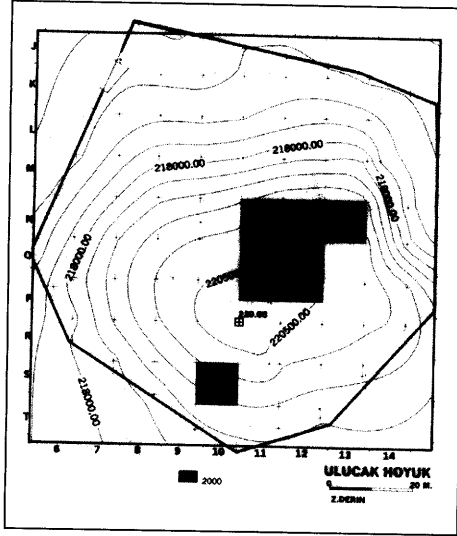
16.Figürin, pişmiş toprak, N 11a, 218.87 m., yükseklik 6.2 cm., kalınlık 3.0 cm.

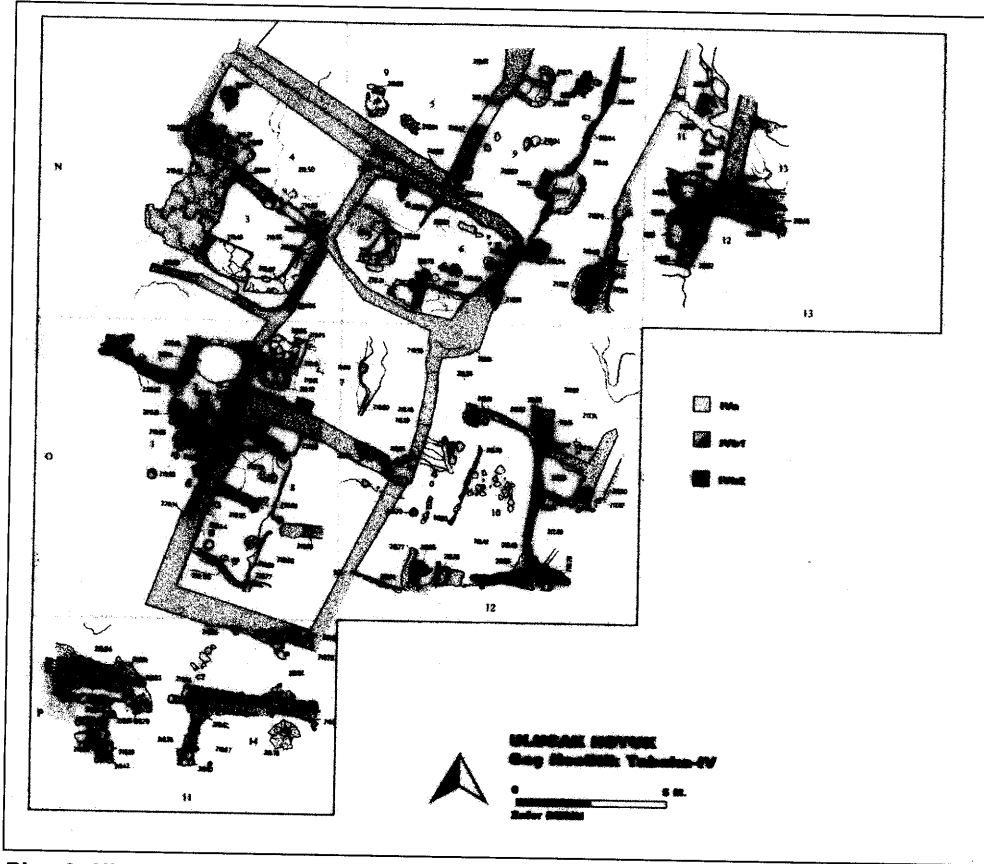
17. Tezgâh ağırlığı, pişmiş toprak, O11c, 219.88 m., yükseklik 5.7 cm., çap 8.3 cm.
18. Kemik delici, N11a, 219.41-219.27 m., uzunluk 5.3 cm., genişlik 0.9 cm.
19. Kemik âlet, N12b, 219.33 m., uzunluk 10.5 cm., genişlik 2.7 cm.
20. Kemik âlet, N12a, 218.75 m., uzunluk 15.3 cm., genişlik 1.9 cm.

Çizim 4: Ulucak Höyük Geç Neolitik Çağ Taş Baltalar

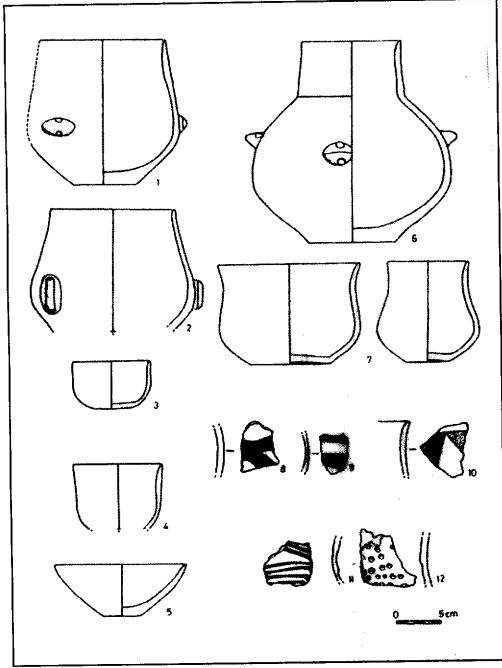
21. Taş balta, N12b, 219.56 m., uzunluk 3.6 cm., genişlik 3.3 cm., kalınlık 2.2 cm.
22. Taş balta, O11d, 219.53-219.37 m., uzunluk 5 cm., genişlik 4.2 cm., kalınlık 2 cm.
23. Taş balta, N12c, 218.67 m., uzunluk 8 cm., genişlik 3.5 cm., kalınlık 2.8 cm.

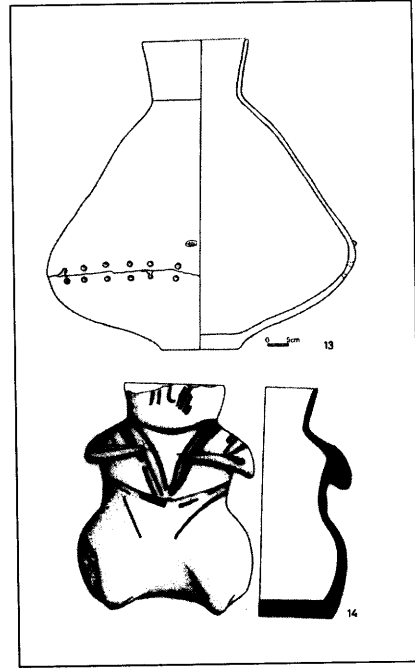
Plan 1: Ulucak Höyük, topografik plan

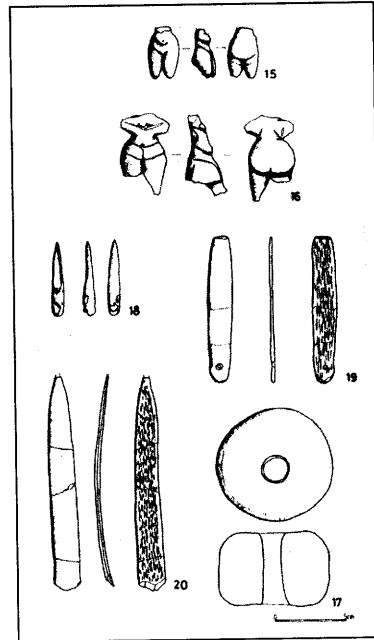
Plan 2: Ulucak Höyük, Geç Neolitik mimarî planı

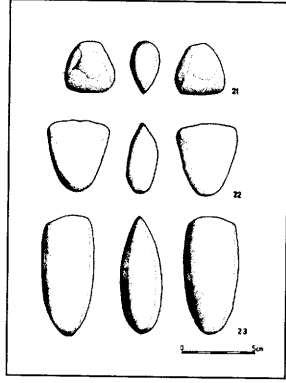
Çizim 1: Ulucak Höyük, Geç Neolitik Çağ keramikleri

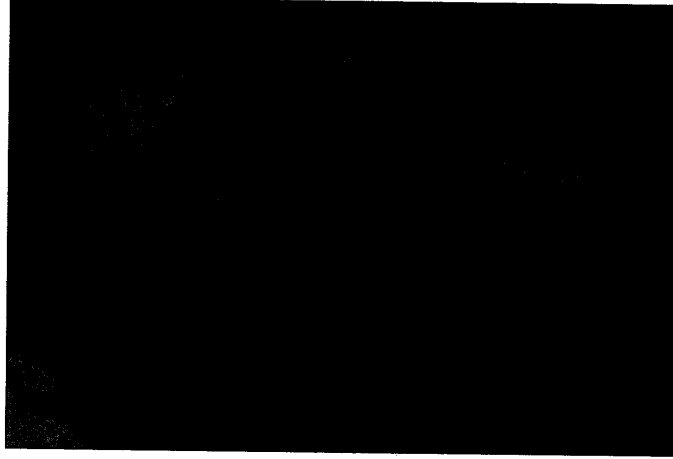
Çizim 2: Ulucak Höyük, Geç Neolitik Çağ keramikleri

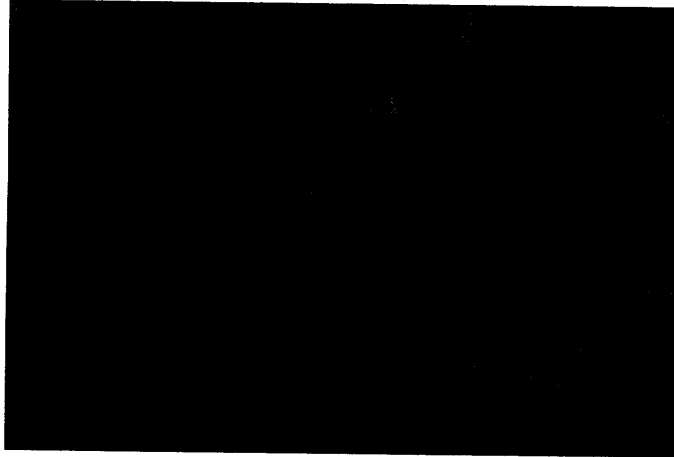
Çizim 3: Ulucak Höyük, Geç Neolitik Çağ küçük buluntular

Çizim 4: Ulucak Höyük Geç Neolitik Çağ taş baltaları

Resim 1: Ulucak Höyük, O11 açması, 8 No.lu yapı

Resim 2: Ulucak Höyük, N12 açması, 5, 6 ve 9 No.lu yapılar